

» GOOISCHE ARCHITECTUUR «

DE STEMPEL VAN DUDOK

Als een van de belangrijkste Nederlandse architecten en stedenbouwkundigen van de twintigste eeuw heeft Willem Marinus Dudok een belangrijke stempel gedrukt op 't Gooi – en dan met name op Hilversum. Met, natuurlijk, het raadhuis als zijn opus magnum.

TEKST: SARAH SAARBERG FOTOGRAFIE: DUDOK ARCHITECTUUR CENTRUM,
H.P. FÖLLMI, GOOIENVECHTHISTORISCH.NL

Op 1 juli 1915 stapte de 31-jarige Willem Dudok vol ambitie en energie het raadhuis van Hilversum binnen, toen nog gevestigd aan de Kerkbrink, waar nu Museum Hilversum is. Hiervoor had hij twee jaar in Leiden gewerkt, als ingenieur en plaatsvervangend directeur van gemeentewerken. Hij had er onder meer een gemeenteschool ontworpen, de nieuwe H.B.S. en gebouwen voor de gemeentereiniging en gemeentelijke vuilverbranding. Maar Hilversum bood in zijn ogen veel meer mogelijkheden. Niet in de laatste plaats door een aanbevelingsbrief van niemand minder dan Berlage haalde de snelgroeiende gemeente Hilversum hem enthousiast binnen.

Een nieuw raadhuis

Een van de taken die Dudok meteen al kreeg toebedeeld en die extra charme aan zijn functie verleende, was het ontwerpen van een nieuw raadhuis. Er gingen echter maar liefst zestien jaar overheen voor het uiteindelijke ontwerp ten uitvoer werd gebracht. Dit had veel te maken met de beoogde locatie; in eerste instantie was dat de Kerkbrink. Al na een jaar begon hij ook ontwerpen te maken voor een terrein aan de 's-Gravelandseweg, dat eigendom was van notaris Albertus Perk. Later kwamen er nog twee locaties bij waaruit gekozen moest worden. De Kerkbrink vond hij inmiddels 'te benauwd', want hij had grote plannen voor het raadhuis: *'... een monumentaal, maar gelijktijdig romantisch bouwwerk in een tuin, oprijzende uit schoone gazons, omringd en versierd met bomen en bloemen en alles wat een tuinaanleg van zoo buitengewoon decoratieve waarde kan doen zijn.'*

Tot elk detail

Ten slotte werd het landgoed Witten Hull aangekocht, in het villapark De Ouden Engh. Dudok presenteerde hiervoor een ontwerp waarvan de burgemeester van Hilversum vond dat het een beetje op een fort leek, maar de gemeentesecretaris was enthousiast, evenals wethouder Bakker, die zelf architect was. Zijn vrienden en andere architecten waren echter enorm onder de indruk en het ontwerp werd zelfs opgenomen in het toonaangevende blad *Wendingen*, Maandblad voor Bouwen en Sieren. Hoewel er nog lang gesteggeld

werd door de Hilversumse gemeenteraad, besloot men eind 1927 eindelijk om te gaan bouwen. Het raadhuis is tegenwoordig, zowel in binnen- als buitenland, bekend en beroemd. Niet alleen de buitenkant werd overigens door Dudok ontworpen; hij bemoeide zich ook met elk detail van het interieur. Van de stoelen in de trouwzaal en de kleuren van het tapijt tot en met de klok, de belettering op de deuren en zelfs de voorzittershamer van de burgemeester: alles is door Dudok bedacht. Tegenwoordig is het raadhuis van Hilversum een rijksmonument dat in de periode 1989-1995 een ingrijpende restauratie heeft ondergaan en weer in volle glorie is hersteld.

Begrenzing van de gemeente

Het is mede aan Dudok te danken dat Hilversum nog steeds omringd wordt door veel groen. Dudok werd onder meer aangenomen door de gemeente Hilversum om hun uitbreidingsplannen vorm te geven. Van een plaats met niet meer dan 7000 inwoners vóórdat de spoorlijn werd aangelegd, was Hilversum al rond 1910 uitgegroeid tot een gemeente met maar liefst 30.000 inwoners. Dudok ontwierp in de jaren 1910 tot 1930 een groot aantal nieuwe wijken voor Hilversum. Hij was gecharmeerd van het idee van tuinsteden, zoals die in Engeland en Duitsland bestonden. Hij ontwierp nieuwe arbeiderswijken als kleine dorpjes, met de toren van een school, kerk of badhuis als herkenningspunt. En hij kwam met een beëindigingsplan, ten behoeve van de natuur. Eigenlijk was dat heel >>

FIETS LANGS DE SCHOLEN VAN DUDOK

Als directeur Publieke Werken ontwierp Dudok in het interbellum ruim twintig schoolgebouwen. Ze waren functioneel én bijzonder, als 'ware schoolpaleizen'. Dudok plaatste zijn schoolgebouwen als stedenbouwkundige accenten weloverwogen in hun omgeving. Er is een fietstocht uitgezet van 2 tot 2,5 uur, waarbij alle scholen worden aangedaan. Je kunt deze fietstocht op eigen gelegenheid maken, of onder begeleiding van een gids (€ 15,- p.p). Kijk voor de data op www.dudokarchitectuurcentrum.nl

DE FABRITIUSSCHOOL

GODELINDEWEG IN NAARDEN

*DUDOK ONTWIERP
EEN GROOT
AANTAL WIJKEN
IN HILVERSUM*

W.M. DUDOK (1953)

MERELSTRAAT IN HILVERSUM

DUDOK ARCHITECTUUR CENTRUM

In het raadhuis van Hilversum zit het Dudok Architectuur Centrum (DAC), het centrum voor architectuur, stedenbouw en ruimtelijk erfgoed in Hilversum. Het DAC organiseert onder meer rondleidingen door het raadhuis, excursies in de stad en debatten, lezingen en manifestaties. Het DAC is voor een bezoek aan de tentoonstellingen geopend van donderdag tot en met zondag, van 12.00 – 16.00 uur; op deze dagen start om 13.30 uur een rondleiding van ca. 1,5 uur door het raadhuis. Naast de reguliere rondleidingen door het raadhuis verzorgt het centrum ook rondleidingen op afspraak voor groepen en scholen, en wandelingen, fietstochten en excursies; allemaal gericht op werk van Dudok en andere architecten in Hilversum. www.dudokarchitectuurcentrum.nl

voortuitstrevend: hij bepaalde een harde grens waarvan hij zei: tot hier bouwen we, en niet verder. De sociale huurwoningen in 't Kamrad markeren zo'n grens: de lage appartementen steken als een soort vingers de heide in, waardoor de natuur ook nog eens de stad lijkt binnen te dringen. Dudok ontwierp de nieuwe wijken als een groen geheel, overal zijn groenstroken, vijvers en bloemperken te vinden. Wonen in en nabij de natuur; dat was wat Dudok toen al ambieerde voor Hilversum.

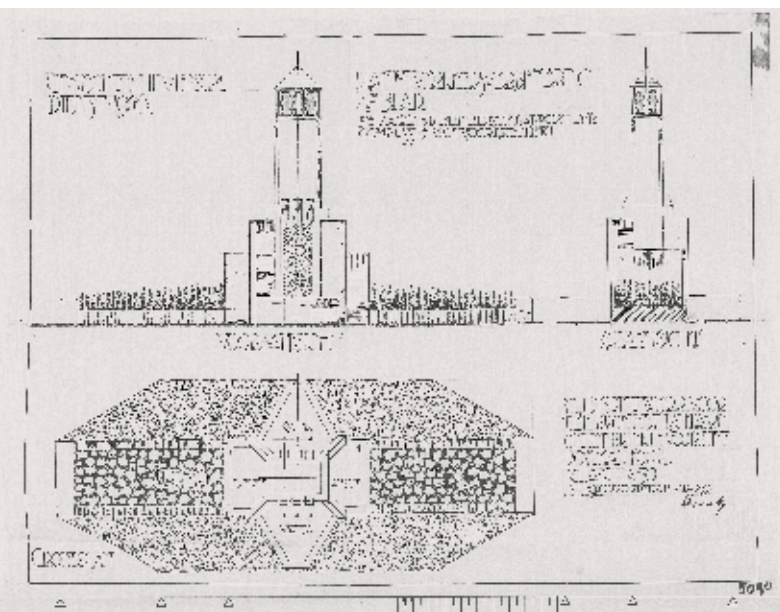
Ook in Naarden en Bussum

Dudok heeft een duidelijk stempel gedrukt op Hilversum, maar ook in andere plekken in Nederland en in het buitenland zijn ontwerpen van de bekende architect te vinden. Naast zijn gemeentelijke baan had Dudok ook een zelfstandige architectenpraktijk voor particulier werk in binnen- en buitenland. Werken van Dudok zijn bijvoorbeeld De Bijenkorf (gebombardeerd in 1940) en het Erasmushuis op de Coolsingel in Rotterdam, het monument op de Afsluitdijk, het Collège Néerlandais in Parijs en de brug met brugwachterswoning langs de provinciale weg Hilversum - Haarlem (N201) in Vreeland. Hij ontwierp diverse houten 'middenstandswoningen' aan de Godelindeweg en een landhuis aan de J. van Woensel Kooylaan in Naarden, en in Bussum staan diverse appartementencomplexen die door Dudok zijn ontworpen, zoals flats bij de Kom van Biegel en aan het Oranjepark, en de winkels en flatwoningen op het Julianaplein, midden in het centrum van Bussum. ◀

BRONNEN: Dudok, Annette Koenders en Arie den Dikken, uitgeverij W Books.

Podcast: Gooische Museumschatten, aflevering Dudok. www.tgooi.info. Dudok Architectuur Centrum.

Met dank aan Bert Huiden en Iris London.

MEER DUDOK

Dudok Architectuur Centrum
Dudokpark 1
Hilversum
035-6292372
info@dudokarchitectuurcentrum.nl

Het Dudok Architectuur Centrum is gevestigd in het souterrain van het Raadhuis. De ingang bevindt zich aan de achterzijde van het Raadhuis.